

Datum
2021-06-18
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2021-4338

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss angående Remiss från Socialdepartementet - När behovet får styra - ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU2021:8), STK-2021-500

STK-2021-500

Arbetsmarknads- och socialnämnden lämnar följande yttrande:

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som presenteras i utredningen. Arbetsmarknads- och socialnämnden har i sin beredning av ärendet fokuserat på de bedömningar och förslag som presenteras i utredningen under de tre rubrikerna bedömningar och förslag som avser avsnitten om hela tandvårdssystemet, tandvård till barn och unga vuxna samt tandvård till vuxna utan särskilda behov. De ekonomiska konsekvenserna för nämnden är svåra att bedöma mot bakgrund av att utredningen ej tagit ställning kring ett nytt statligt högkostnadsskydd utan presenterar fyra olika alternativ.

Yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämndens största yta kopplat till frågor om tandvård är dels det betydande antalet ansökningar om ekonomiskt bistånd avseende nödvändig tandvård som nämnden har ansvar att utreda och fatta beslut om, dels att säkerställa att placerade barn och unga erhåller hälsoundersökning som även omfattar tandhälsa samt att tandvårdsinsatser görs möjliga för barn och unga samt vuxna som är placerade av nämnden.

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer med de bedömningar och förslag som utredningen presenterar avseende **hela tandvårdssystemet**. Beaktat socioekonomiska bakgrundsmått i Socialstyrelsens öppna jämförelser för ekonomiskt bistånd har en stor andel av befolkningen i Malmö, 26,1 procent, en låg inkomst jämfört med 14,4 procent av befolkningen i riket. En förhållandevis stor andel av befolkningen i Malmö är utrikesfödd med en vistelsetid i Sverige som understiger elva år, 20,2 procent i Malmö jämfört med 12,4

procent i riket.¹ Utifrån utredningens redogörelse av skillnader i tandhälsa innebär det enligt arbetsmarknads- och socialnämnden att många Malmöbor idag, mot bakgrund av aktuell socioekonomisk situation, riskerar att ej ha sina tandvårdsbehov uppfyllda samt att de över tid har en negativ påverkan avseende sin tandhälsa. Inriktningen i de förslag som avser hela tandvårdssystemet bedöms av arbetsmarknads- och socialnämnden kunna bidra till att stärka Malmöbornas tandhälsa.

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer i de bedömningar och förslag som utredningen lämnar avseende **tandvård till barn och unga vuxna**. Utredningen redogör för väl grundade skäl att begränsa barn och unga vuxnas rätt till avgiftsfri tandvård till att gälla till och med det år de fyller 19 år istället för nuvarande åldersgräns som medger avgiftsfri tandvård till och med det år de fyller 23 år. Kopplat till arbetsmarknads- och socialnämndens ansvar finns det dock skäl att påpeka att ändrad åldersgräns kan medföra ett ökat behov av ekonomiskt bistånd då fler ålderskohorter vid avsaknad av egna inkomster kan komma att vara i behov av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen till skäligena kostnader för tandvård.

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer med utredningens inriktning avseende **tandvård till vuxna utan särskilda behov**; generella subventioner för förebyggande tandvård behöver ersättas av behovsstyrda subventioner för förebyggande tandvårdsbesök utifrån orala sjukdomsbehov och risk att utveckla oral sjukdom eller risk för progression av befintlig oral sjukdom. Arbetsmarknads- och socialnämnden befärdar dock att det finns utmaningar i att utveckla enhetliga individuella riskbedömningar av patienter inom hela tandvårdssystemet. Enhetliga riskbedömningar är att beakta som grundläggande för att uppnå såväl behovs- och solidaritetsprincipen som att möjliggöra att ett korrekt underlag kopplat till regionernas planeringsansvar för tandvården med utgångspunkt i befolkningens behov. Utredningen föreslår att en enhetlig modell för individuell riskbedömning på sikt görs inom hela tandvårdssystemet. Ett framtida riskbedömningssystem legitimitet och funktionalitet måste enligt utredningen bygga på robusta kriterier för att minimera risken för avvikande utfall som inte går att härleda till en objektiv odontologisk bedömning, vilket arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer i.

Utredningen presenterar kostnadsberäkning avseende fyra förslag till alternativa modeller för ett nytt eller justerat statligt högkostnadsskydd som tar ett första steg för att i sin utformning bli mer likt hälso- och sjukvårdens system. Beaktat de kriterier som utredningen definierat att ett jämlikt tandvårdssystem bör utgå ifrån, och med särskilt fokus på låg ekonomisk tröskel för patienten och förmåga att nå grupper som av socioekonomiska, kulturella eller andra skäl avstår från tandvård, bedömer arbetsmarknads- och socialnämnden att alternativen 1 och 3 har tydliga fördelar genom att presentera en högsta nivå, ett tak, avseende patientkostnad per tolv månadersperiod. Arbetsmarknads- och socialnämnden har inte kunnat utläsa ett kostnadstak avseende patientavgift per tolv månadersperiod kopplat till alternativ 4 som annars, enligt arbetsmarknads- och socialnämndens bedömning, bidrar ytterligare till att utforma det statliga högkostnadsskyddet till att bli mer likt hälso- och sjukvårdens system

¹ [Öppna jämförelser av ekonomiskt bistånd - Socialstyrelsen](#) Exelfil: Öppna jämförelser av Ekonomiskt bistånd 2020 – registerdata tom 2019.

vilket lyfts i utredningens direktiv (dir. 2020:115). Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att alternativ med tydlig högkostnadsgräns skapar förutsättningar för att invånarna ska kunna förutse och privatekonomiskt kunna planera och beakta kostnader för tandvårdsbehandling som tillgodoser individens behov.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar den bedömning som funktionsstödnämnden respektive hälsa-, vård- och omsorgsnämnden gör kring att ansvaret för munvårdsutbildning fortsatt bör åvila regionen. Nämnderna anser att det inte går att skjuta över ansvaret för tandvården genom den hänvisning till LSS och socialtjänstlagen som utredningen gör, i likhet med annan läkarkompetens. För att motverka ohälsa i munnen hos nämndernas målgrupper är det av vikt att personal får munvårdsutbildning av personal med kompetens inom området så väl som att utbilda inom området. Nämnderna får idag dessa insatser från regionen vilket anses bidra till en ökad kompetens och kvalitet gällande munhälsa hos nämndernas målgrupper. Om ett skifte i ansvar blir aktuellt är det av vikt att ansvarig nämnd kompenseras ekonomiskt, för att i realiteten ha möjlighet att bibehålla kompetensen inom området.

Barnperspektiv

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer inte att de förslag som presenteras i utredningen primärt påverkar barn- och ungas tillgång till tandvård. Den grupp som av barn och unga vuxna som berörs av utredningens förslag är de unga vuxna som från och med det år de fyller 20 år föreslås att inte längre omfattas av kostnadsfri tandvård. Ur ett barnperspektiv är tillgång till regelbunden och kostnadsfri tandvård då oförändrad. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer dock att utredningens intentioner med att uppnå ett mer jämlikt, förutsägbart och resurseffektivt tandvårdssystem ökar förutsättningarna att nå grupper som av socioekonomiska, kulturella eller av andra skäl avstår från tandvård idag. Ur ett barnperspektiv skapar det möjlighet att stärka att fler barns föräldrar och vuxna i barns närhet regelbundet besöker tandvården för undersökning och bedömning av tandvårdsinsatser i form av egenvård eller behandling, vilket på sikt även kan antas att indirekt stärka fler barns vana och förutsättningar att påverka sin tandhälsa positivt.

Jämställdhet

Besöksstatistik från tandvården visar att kvinnor genomgående besöker tandvården oftare än män och att män är överrepresenterade bland de som endast gör akuta besök. Mot bakgrund av den tydligare behovsstyrningen av ersättningar för undersökningar och förebyggande besök som förslaget med tandhälsoplan innebär bedömer utredningen att förslaget ger en positiv effekt på jämställdheten mellan kvinnor och män, kvinnor kommer besöka tandvården mer sällan och män oftare. Givet vad som sägs, redogörs för i utredningen om inkomstskillnader och andra socioekonomiska mått, bedömer arbetsmarknads- och socialnämnden att förslagen med tandhälsoplan kan stärka både grupper av mäns respektive kvinnors förutsättningar att besöka tandvården efter behov.

Ekonomi

Baserat på uppgifter från de ekonomiska beräkningar som upprättades inom arbetsmarknads- och socialnämnden under år 2019 och 2020 hade de hushåll som ansökte

om ekonomiskt bistånd avseende tandvårdskostnader en genomsnittlig tandvårdskostnad om 4550 kr per hushåll (en eller två vuxna personer). De belopp som socialnämnden godkände som skäliga kostnader avseende nödvändig tandvård uppgick till 21,3 Mkr år 2019 och 18,2 Mkr år 2020. Införande av tandhälsoplan bedöms medföra att fler personer och hushåll kan komma att ansöka om och vara berättigad till ekonomiskt bistånd avseende tandvård inom ramen för en tandhälsoplan. De ekonomiska konsekvenserna för förslagen som presenteras i utredningen bedöms svåra att överblicka då utredningen ej tagit ställning kring ett nytt eller justerat statligt högkostnadsskydd. Utredningen presenterar fyra förslag där arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att förslagen som har ett tydligt angivet högkostnadstak, beroende på var detta tak läggs, sannolikt kommer bidra till att minska behovet av ekonomiskt bistånd till höga tandvårdskostnader i enskilda ärenden. I vilken utsträckning antalet ansökningar om ekonomiskt bistånd till tandvårdskostnader avseende behandlingsåtgärder kan komma att påverkas av utredningens samlade förslag bedömer arbetsmarknads- och socialnämnden svårt att förutse, men gör antagandet att det i enlighet med utredningens syfte att nå grupper som av socioekonomiska, kulturella eller andra skäl avstår från tandvård kan komma att öka. Att fler yngre ålderskohorter lyfts från den avgiftsfria tandvården för barn och unga vuxna bedöms ha viss påverkan på ett ökat behov av ekonomiskt bistånd. Nämndens resurser för att utreda specifikt ansökningar om ekonomiskt bistånd avseende tandvård bedöms kunna reduceras i de fall ett nytt justerat statligt högkostnadsskydd beslutas enligt alternativ 1, 3 eller 4.

Utredningens förslag avseende att ansvaret för munvårdsutbildning övergår till den som bedriver hem för vård och boende bedömer arbetsmarknads- och socialnämnden kommer medföra ökade kostnader för kommunen.

Ordförande

.....
Joel Laguna (L)
.....

Förvaltningsdirektör

.....
Britt-Marie Pettersson
.....

Magnus Olsson (SD) och Simon Enqvist (SD) avser inkomma med ett särskilt yttrande, bilaga.

Ingrid Gunnarson (M), Farishta Sulaiman (M) och Joacim Ahlqvist (C) avser inkomma med ett särskilt yttrande, bilaga.